

ΗΛΕΚΤΡΑ ΔΙΚΑΙΟΥ

η προϊύκα της Μελιτέμ

ΜΥΘΙΣΤΟΡΗΜΑ

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Η προϊά της Μελέμ**
ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: Ηλέκτρα Δικαίου
ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: Μαρία Μπανούση
ΣΥΝΘΕΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: Χρυσούλα Μπουκουβάλα
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: Βάσω Βύρα

© Ηλέκτρα Δικαίου, 2014
© Φωτογραφίας εξωφύλλου: Yolande de Kort/Trevillion Images
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2014

Πρώτη έκδοση: Οκτώβριος 2014, 8.000 αντίτυπα

ISBN 978-618-01-0858-3

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής αδειάς του εκδότη κατά οποιονδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευση του συνόλου ή μέρους του έργου.

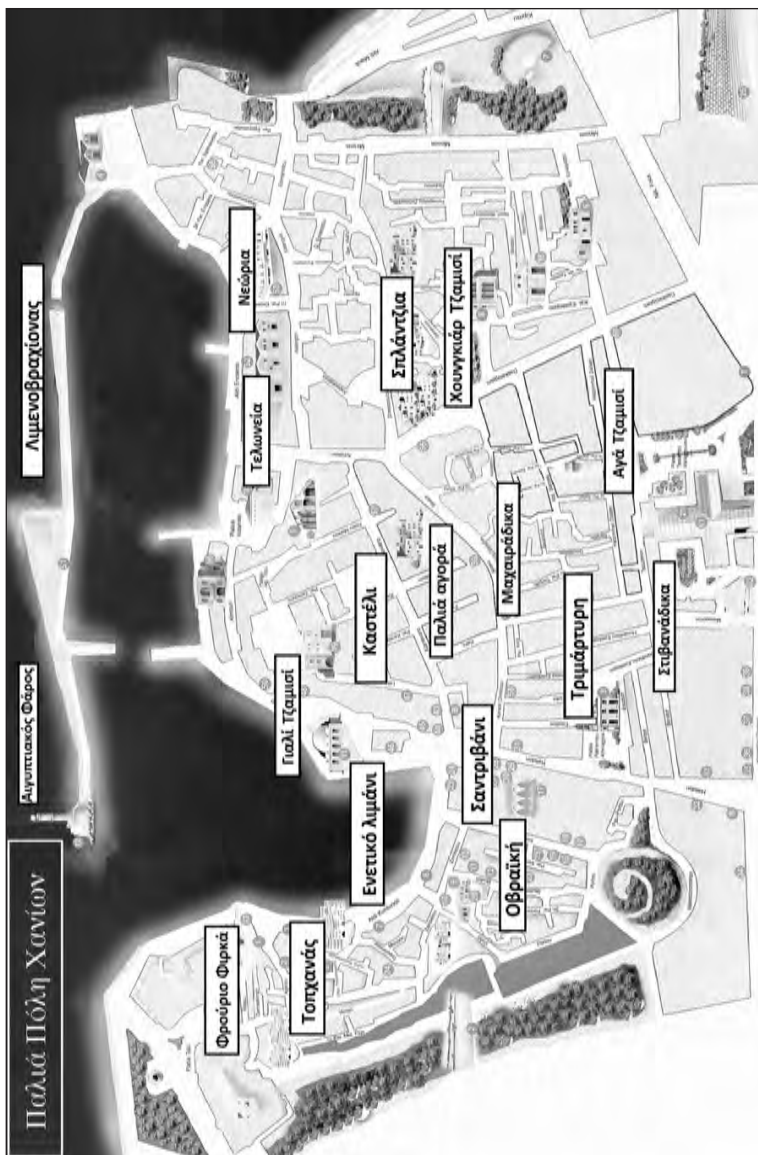
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε.
Έδρα: Τατοίου 121
144 52 Μεταμόρφωση
Τηλ.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

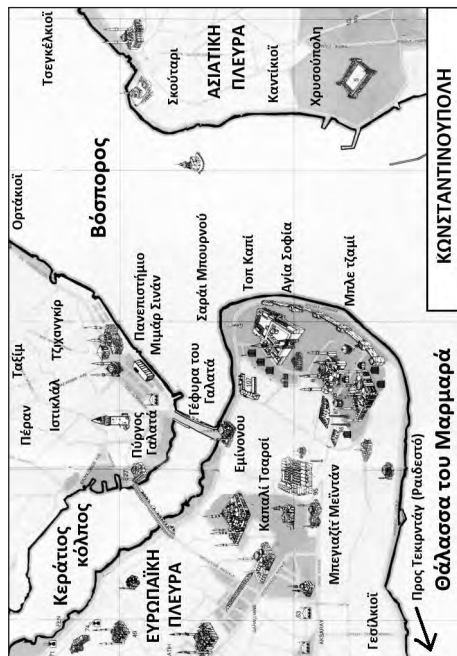
PSICHOGIOS PUBLICATIONS S.A.
Head office: 121, Tatoiou Str.
144 52 Metamorfossi, Greece
Tel.: 2102804800
Telefax: 2102819550
www.psichogios.gr
e-mail: info@psichogios.gr

ΗΛΕΚΤΡΑ
ΔΙΚΑΙΟΥ

*η προϊόκα
της Μεσητέμ*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Χανιά 1923

Ο άντρας περπατούσε με κοφτό, γρήγορο βήμα μες στα στενά σοκάκια του μουσουλμανικού μαχαλά, χωρίς να κοιτά γύρω του. Θα ακούσε ένα βλέμμα για να σπαράξει η καρδιά του, με το ζόρι συγκρατούσε τα δάκρυά του, οι εικόνες γύρω του άψυχες, η ζωή βουβαμένη. Μανταλωμένες πόρτες και παραθύρια, μες στα μαγαζιά κανείς δεν ετοίμαζε τα τεφτέρια για τον σεφτέ της μέρας, πίσω απ' τα καφασωτά δεν ξεχώριζες μάτια πια να χαζεύουν το πρωινό σουρτούκεμα, κανένα γυναικείο βλέμμα δε σάρωνε τα στενά καλντερίμια. Ακόμα και το αραβικό περίπτερο έστεκε παντέρημο, δεν υπήρχαν μπέηδες να ρουφάνε το πρωινό τους τσάι κουβεντιάζοντας τα ζητήματα της κοινότητας με τον χότζα τους. Αν και είχε περάσει η ώρα της πρώτης προσευχής, καμιά φωνή δεν αντήχησε απ' τον μιναρέ του Χουνγκιάρ Τζαμισί. Ακόμα και οι ήσυχοι περιστεριώνες στις κορνίζες των σπιτιών είχαν βαλθεί να συνδράμουν τη σιωπή, να ενισχύσουν το συλλογικό πένθος και την ατομική θλίψη. Σιγαλιά απόκοσμη απ' άκρη σε άκρη της Σπλάντζιας, λες κι ο Αλλάχ είχε αφανίσει ολότελα κάθε ζωή απ' τα σπίτια και τα μαγαζιά της, είχε κόψει απότομα κάθε ανάσα απ' τους ανθρώπους της.

Πίσω του, δυο βήματα μονάχα, αλλά ακολουθώντας τον καταπόδας, μια νεαρή γυναίκα με λεπτή κορμοστασιά, τυλιγμένη ολόκληρη με μια μαύρη κάπα από απλό βαμβακερό ύφασμα χωρίς κεντίδια. Τα δάχτυλά της γυμνά από στολίδια, οι καρποί της άηχοι από βραχιόλια, τα αυτιά της άδεια από σκουλαρίκια, τα μάτια της άβαφα από μαύρο κολ, η ψυχή της πάλι γεμάτη μαύρο. Η γυναίκα είχε στην καρδιά της περισσότεμα να βάφει τα μάτια της για χρόνια, αυτά τα μάτια τα χαμηλωμένα, τα προσηλωμένα στο γρήγορο βάδισμα, στο μουγγαμένο της τρεχαλητό καθώς μοχθούσε να προλάβει τον άντρα μπροστά της, να μη μείνει πίσω, να μην ξεκοπεί σε κάποιιο στενό και απομακρυνθεί από κοντά του.

Δεν ήταν ο φόβος που έσπρωχνε τα βήματά της όμως, τον τόπο τον ήξερε καλά, εδώ είχε γεννηθεί πριν από είκοσι χρόνια, αυτός ο αέρας της είχε χαρίσει τις πρώτες της ανάσες, αυτά τα ντουβάρια είχαν ακούσει τα πρώτα της κλάματα, αυτά τα σοκάκια είχαν νιώσει τους χτύπους των πασουμιών της στα πρώτα της δειλά βήματα.

Όχι, δεν ήταν ο φόβος που έσπρωχνε το βήμα της πίσω απ' τον άντρα.

Ήταν η αγάπη.

Ήταν η θλίψη.

Δεν είχαν περάσει παρά λίγοι μήνες απ' το γεγονός που άλλαξε τη ζωή της για πάντα. Η ίδια είχε σταθεί τυχερή, μία απ' τις σπάνιες τυχερές νέες γυναίκες του μαχαλά, καθώς η επιθυμία της και η κατάληξη του Γκιουρνούτζουλουκ, του προξενιού, ταίριαξαν απόλυτα. Βέβαια είχε βάλει κι η ίδια το χεράκι της, και μάλιστα καταλυτικά, αλλά εντέλει ο άντρας που χρόνια ολόκληρα, κάθε πρωί και κάθε σούρουπο, χάζευε κρυφά απ' το καφασωτό του σπιτιού της, ο άντρας για

τον οποίο πετάριζε η καρδιά της κάθε που τον έβλεπε να ξεπροβάλλει απ' το γειτονικό σπίτι φορώντας το κόκκινο φέσι του στραβά πάνω απ' το μελαψό, σαν γυαλισμένο χαλκό, πρόσωπό του, ο άντρας που της έκαιγε το βλέμμα απ' όταν ήταν μικρό κορίτσι ακόμα, αυτός, ο πάντα χαμογελαστός, είχε στείλει στο σπίτι τους την προξενήτρα, αν κι όλοι πια στον μαχαλά ήξεραν το μυστικό της, που μόνο μυστικό δεν ήταν. Κι όταν, παρά τις αντιξοες συνθήκες, με τη βοήθεια του Αλλάχ, όλα φάνηκαν να τελειώνουν ρόδινα, το όνομα αυτού του άντρα πρόσφερε το στόμα του πατέρα της τη μέρα που την κάλεσε στο σελαμλίκ και της ανακοίνωσε με κάθε επισημότητα τη συμφωνία που την έκανε ευτυχισμένη.

Τότε.

Τώρα όλα έχουν αλλάξει. Τώρα αυτός ο άντρας, ο άντρας της, ήταν συνοφρωμένος και σκεπτικός και τραβούσε με βιάση κατά τη βόρεια μεριά της πόλης, για να βγει απ' τον μαχαλά τους. Λίγο πριν βγει, στάθηκε στη γωνία και μελέτησε την παλιά Μεγάλη Στράτα που οδηγούσε δυτικά προς το ενετικό λιμάνι κι ακόμα μακρύτερα, προς τη συνοικία των χριστιανών, τον Τοπχανά.

Αφού το σκέφτηκε μια στιγμή, έφερε το αριστερό του χέρι στο κεφάλι κι έβγαλε το κόκκινο φέσι που φορούσε. Έπειτα, σαν αίφνης να θυμήθηκε κάτι, στράφηκε κι έριξε μια ματιά στη γυναίκα που στεκόταν πίσω του. Το βλέμμα του μονάχα έφτασε, δε χρειάστηκε να της πει κάτι. Η γυναίκα έφερε τα χέρια της στον λαιμό της, έλυσε τον κόμπο και τράβηξε το ύφασμα. Η μαντίλα κι ο φερετζές που φορούσε στο κεφάλι της γλίστρησαν απαλά, φανερώνοντας το λευκό της πρόσωπο και τα μαύρα της μαλλιά, τα πιασμένα κότσο μ' ένα ξύλινο χτένι. Έτσι άσκεποι και οι δυο βγήκαν στη

Μεγάλη Στράτα και με βιαστικά βήματα, με τα κεφάλια σκυμμένα και τα βλέμματα χαμηλωμένα, κίνησαν για τον Τοπχανά.

Πέρασαν πρώτα το Σαντριβάνι, την κοσμική πλατεία της πόλης με τους δυτικούς καφενέδες και τις ιδιωτικές λέσχες, όπου οι πολιτικές συζητήσεις και οι κομματικές ίντριγκες είχαν την τιμητική τους νύχτα και μέρα, διάβηκαν σχεδόν τρέχοντας την προκυμαία κι έφτασαν στο κάστρο του Φιρκά, όπου κάποτε στρατωνιζόταν η οθωμανική φρουρά της πόλης. Από κει χώθηκαν βιαστικά μέσα στον ρωμαϊκό μαχαλά χωρίς να ρίξουν ούτε μια ματιά πίσω τους, προς τη θάλασσα, προς το Γιαλί Τζαμισί και τα τελωνεία της προκυμαίας, όπου στοιβάζονταν μπόγοι ποτισμένοι με δάκρυα κι άνθρωποι λυγισμένοι απ' τον πόνο του αποχωρισμού.

Λίγα λεπτά αργότερα έφτασαν στην πάνω μεριά της συνοικίας, όπου βρισκόταν το μεγάλο δίπατο σπίτι. Εκεί μπροστά, κάτω απ' το μικρό πέτρινο τόξο που σχημάτιζαν οι δυο κολόνες προστατεύοντας τη δίφυλλη ξύλινη εξώπορτα, ο άντρας στάθηκε αναποφάσιτος. Στο ένα του χέρι έσφιγγε το φέσι του, το άλλο κρεμόταν μετέωρο μπροστά στο σιδερένιο ρόπτρο της εισόδου.

Μετά από μια στιγμή ακινησίας, λες κι ο χρόνος είχε παγώσει ξαφνικά, γύρισε και με τα μαύρα και υγρά απ' τη θλίψη μάτια του κοίταξε τη γυναίκα πίσω του. Εκείνη δεν το σκέφτηκε καθόλου, ένευσε αμυδρά και προσπάθησε να χαμογελάσει για να του δώσει κουράγιο. Ο άντρας άπλωσε τελικά το χέρι του, έπιασε το μικρό μεταλλικό σήμαντρο και χτύπησε ειδοποιώντας τους ιδιοκτήτες του σπιτιού για την άφιξή τους.

Το παραθύρι πάνω απ' την πόρτα άνοιξε, ένα αγουροξυ-

πνημένο κεφάλι πρόβαλε στο άνοιγμα, ύστερα βήματα ακούστηκαν μέσα απ' το σπίτι και η ξύλινη εξώπορτα υποχώρησε φανερώνοντας έναν νέο άντρα γύρω στα τριάντα, με ελαφρά μελαψή επιδερμίδα και μεγάλα μαύρα μάτια.

«Μπέη μου;» ρώτησε απορημένος ο άντρας, κοίταξε δεξιά αριστερά με προσοχή τον στενό δρόμο κι αφού το σκέφτηκε για λίγο, παραμέρισε προς τα πίσω, αφήνοντας ένα μικρό άνοιγμα.

«Δεν ήρθαμε για επίσκεψη... Όχι αυτή τη φορά, δε θα είναι καλό για σένα...» μουρμούρισε ο μουσαφίρης που καρτερούσε στο κεφαλόσκαλο. «Έτσι κι αλλιώς δε μας παίρνει η ώρα. Από στιγμή σε στιγμή θα ξεκινήσουν...»

«Τότε;»

Ο επισκέπτης δεν απάντησε. Ξεκούμπωσε το πανωφόρι του κι απ' τη μέσα τσέπη έβγαλε ένα μεγάλο μεταλλικό κλειδί που βαστούσε πριν από λίγη ώρα στα χέρια του και του το έτεινε. «Πάρ' το».

«Είναι;...»

«Ναι, είναι του σπιτιού μας. Δεν ξέρω τι θα γίνει στα ζαμάνια που έρχονται, αλλά θα νιώθω καλύτερα αν ξέρω ότι το φυλάς εσύ».

«Έμαθα πως θα δώσουν τα σπίτια σας σε Έλληνες πρόσφυγες απ' το Αϊβαλί, που θα φτάσουν τις επόμενες μέρες με τα βαπόρια. Έτσι είναι συμφωνημένο... Λυπάμαι...»

«Ακόμα κι έτσι. Καλύτερα να το δώσεις εσύ στον νοικοκύρη που θα πάρει το σπίτι μας. Να τους πεις ότι νοικοκύρηδες ήμασταν κι εμείς που κατοικούσαμε κάτω απ' τη σκεπή του, ανάμεσα στους τοίχους του. Και καλοί άνθρωποι ήμασταν να του πεις, κουνούπι δεν πειράξαμε, κι ούτε το θέλαμε αυτό που έγινε. Να του δώσεις το κλειδί με τις ευχές μας,

να το προσέχει και να το φυλάγει το κονάκι να του πεις, ίσως μια μέρα ο δρόμος μας μας ξαναφέρει πίσω, θέλω σωστό να το δω τότε, δε θέλω να το δω ρημαγμένο, κι ας μην είναι δικό μας σπίτι πια. Και να κάνει μια προσευχή στον Θεό του για εμάς να του πεις, κι ας μην είναι ο δικός μας Θεός...»

«Θα του τα πω... Όλα θα του τα πω, μπέη μου...» μουρμούρισε ο άντρας όρθιος στην εξώπορτα και πήρε με σεβασμό το μεγάλο κλειδί με την καλλιγραφική ευχή χαραγμένη στο μεταλλικό σώμα του.

Ύστερα, αφού ανάσανε βαθιά, ο επισκέπτης έβαλε πάλι το χέρι του στην τσέπη του γιλέκου του κι έβγαλε ένα μαντίλι διπλωμένο προσεκτικά. Το κοίταξε μια τελευταία φορά, ύστερα το φίλησε με σεβασμό και με τρεμάμενο χέρι το πρόσφερε κι αυτό.

Ο άντρας κοίταξε το κόκκινο μαντίλι χωρίς να καταλαβαίνει, δίχως καν ν' απλώσει το χέρι του. «Τι είναι αυτό;» ρώτησε στο τέλος.

«Για σένα κι αυτό».

«Τι είναι;»

«Πάρ' το. Εγώ δεν μπορώ...» επέμεινε ο επισκέπτης και τέντωσε πιο πολύ το χέρι του.

Όταν ο απορημένος άντρας πήρε στα χέρια του το μικρό πάνινο δεματάκι, κατάλαβε πως ένα μεταλλίκι ήταν τυλιγμένο μέσα στο αραχνοϋφαντο κόκκινο ύφασμα. Έλυσε με προσοχή το δέσιμο, το ξετύλιξε και αντίκρισε έκπληκτος ένα χρυσό νόμισμα με παλιά αραβικά σύμβολα και ακατανόητες καλλιγραφίες.

«Τι είναι αυτό, μπέη μου;»

«Απαγορεύεται να πάρουμε μαζί μας χρυσό...»

«Δεν ξέρω όμως... Εγώ... Πραγματικά δεν ξέρω πόσο να

σου δώσω για τούτο... Όμως θα σου κάνω ένα χαρτί να έχεις, ποτέ δεν ξέρεις...» του είπε αμήχανα, μπήκε στο σπίτι βιαστικά και βγήκε μετά από λίγο κρατώντας ακόμα το χρυσό νόμισμα στο χέρι του. «Πάρε αυτό, μπέη μου, γιατί παράδες δεν έχω τώρα να σου πληρώσω την αξία του», είπε και του έτεινε ένα υπογεγραμμένο χαρτί.

«Η αξία του δεν πληρώνεται με παράδες, εφέντιμ. Αλλά δεν κατάλαβες, δε θέλω να το χαλάσω, δε γυρεύω να σ' το πουλήσω. Αν ήταν έτσι, θα το πήγαινα στο σαράφικο να το ζυγίσουν, όπως έκανα με τις λίρες του μαγαζιού και τα τζοβαίρια της γυναίκας μου».

«Τότε; Γιατί μου το δίνεις; Δεν καταλαβαίνω».

«Είναι οικογενειακό κειμήλιο. Είναι η προίκα που έδωσε ο αξιότιμος πατέρας μου στη γυναίκα μου, στο Κινά γκετζεσί, την τελευταία νύχτα πριν παντρευτούμε. Είναι η προίκα που συνοδεύει την ευχή του για γονιμότητα και αφθονία. Το ύφασμα είναι ένα κομμάτι απ' το πέπλο που φορούσε στο κεφάλι της η γυναίκα μου εκείνη τη βραδιά. Το νόμισμα είναι τετρακοσίων χρόνων, ένας χρυσός ακτσές του Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς. Το φυλάμε με σεβασμό από γενιά σε γενιά, είναι ανεκτίμητης αξίας. Είναι οικογενειακή κληρονομιά μας και προίκα των γυναικών μας...»

«Και τι... Τι θέλεις από μένα;» ρώτησε αμήχανα ο άντρας στην είσοδο.

«Τίποτα».

«Τότε γιατί μου το δίνεις, μπέη μου;»

«Γιατί δε θέλω να πάει χαμένη η ευχή του πατέρα μου. Πάρε την προίκα και την ευχή του εσύ, εφέντιμ. Γνωρίζομαστε από παιδιά, μαζί μεγαλώσαμε, τα μαγαζιά των αξιοσέβαστων πατεράδων μας δίπλα δίπλα ήταν, είσαι για μένα ο

πιο αγαπητός Έλληνας. Σ' το χαρίζω. Θα μας ψάξουν πριν ανεβούμε στα πλοία, θα το βρουν και θα μου το πάρουν. Δε θέλω να παραπέσει σε χέρια ξένα κι ασεβή, θέλω να το αφήσω στα δικά σου. Γι' αυτό σ' το χαρίζω...»

«Και η γυναίκα σου; Τι λέει;»

«Συμφωνεί.»

«Δεν ξέρω αν... Είναι κειμήλιο της οικογένειάς σας, μπέη μου, δεν ξέρω αν...»

Ο Τούρκος έπιασε το νόμισμα, το έστριψε κι έδειξε στον χριστιανό την αραβική καλλιγραφία που κάλυπτε ολόκληρη την όψη.

«Είναι η φημισμένη Τουρά, το αυτοκρατορικό σύμβολο του πολυχρονεμένου, του μεγαλοπρεπούς Σουλεϊμάν του Καουνί. Η ευχή που γράφει πάνω του συνοδεύει τον κάτοχο...»

«Τι γράφει;»

«*Πάντα νικηφόρος...* Το εύχομαι για σένα μέσα απ' την καρδιά μου. Να νικάς πάντα κι εσύ στη ζωή σου και να βαδίζεις στα χνάρια των τιμημένων προγόνων σου...» μουρμούρισε βουρκωμένος ο μουσουλμάνος. Έπειτα έστρεψε το βλέμμα στη γυναίκα του, διάβασε στα μάτια της πως συμφωνούσε, έκλεισε απαλά τα δάχτυλα του άντρα γύρω απ' το κόκκινο ύφασμα και το χρυσό νόμισμα, έκανε δυο βήματα πίσω, την αγκάλιασε τρυφερά απ' τους ώμους και κοίταξαν μαζί τον Κρητικό που στεκόταν στο κεφαλόσκαλο του σπιτιού του διστακτικός κι αβέβαιος. «Πάρ' το, εφέντιμ. Χάρισμα απ' την καρδιά μας για τα χρόνια της ευτυχίας που ζήσαμε όλοι μαζί σ' αυτό τον ευλογημένο τόπο...»

Πέρασαν δυο ολόκληρα λεπτά μέχρι ο Έλληνας να σηκώσει το κεφάλι του. Τα μάτια του σαν να μην έβλεπαν, το στόμα του σαν να μην μπορούσε να κινήσει τα χείλη του. Με

δυσκολία πρόφερε ένα τόσο δα, πνιχτό ναι. Δίχως να πει άλλη κουβέντα και χωρίς αυτή τη φορά να κοιτάξει δεξιά κι αριστερά στο στενό δρομάκι, προχώρησε τρία βήματα κι αγκάλιασε με θέρμη τον Τούρκο.

«Να την προσέχεις...» του είπε αυτός με φωνή σπασμένη απ' τη συγκίνηση και την αγωνία.

«Μην ανησυχείς. Θα την προσέχω την προίκα της», είπε δείχνοντας τη γυναίκα που στεκόταν παραπίσω. «Θα την κλείσω στο χρηματοκιβώτιο του σπιτιού σήμερα κιόλας».

«Δε λέω για την προίκα...» του ψιθύρισε ο Τούρκος. «Δε λέω για την προίκα τώρα, εφέντιμ... Λέω για την...»

Τα λόγια του πνίγηκαν στον αχό της μπουρού απ' τα ατμόπλοια που καρτερούσαν στον κόλπο των Χανίων, με τις μηχανές τους αναμμένες και τα αμπάρια τους άδεια. Τα φουγάρα ντουμάνιασαν τον ανοιχτό θαλασσινό ορίζοντα, οι άγκυρες σηκώθηκαν και οι καρίνες έσκισαν μαλακά τα νερά της Κρήτης και πλεύρισαν στην προκυμαία της πόλης.

Κάτω στις προβλήτες του λιμανιού, καφτάνια και φέσια αιωρήθηκαν στον πρωινό αέρα κι ο μαζεμένος κόσμος αναδέυτηκε μουνδιασμένα δίπλα στα στοιβαγμένα μπαγκάζια του. Γυναίκες άρχισαν να κλαίνε κι άντρες να στενάζουν, κάποιιοι σε κοινή θέα, με το βλέμμα τους μια να κοιτάει μπροστά, κατά τα βαπόρια που πλησίαζαν με τις μπουκαπόρτες ανοιχτές για να φορτώσουν και μια πίσω σαρώνοντας τους μιναρέδες του Χουνγκιάρ Τζαμισί και τον λόφο της Σπλάντζιας, στερνό αποχαιρετισμό στις ομορφιές που θα έχαναν για πάντα.

«Να μου την προσέχεις...» επανέλαβε βουρκωμένη και η γυναίκα την παράκλησή της μόλις σταμάτησε το πανδαιμόνιο απ' τις σειρήνες των πλοίων. «Να μου την προσέχεις, εί-

ναι η μόνη που μου απόμεινε σ' αυτή τη ζωή πια... Στ' όνομα του Αλλάχ του Μεγαλοδύναμου και Ελεήμονος...»

«Θα έχω τα μάτια του μυαλού και της καρδιάς μου πάνω της... Θα την προσέχω όσο μου δίνει δύναμη ο Θεός...» έδωσε και στους δύο την υπόσχεσή του ο Κρητικός, αγκάλιασε τη γυναίκα και φίλησε τρεις φορές σταυρωτά στο μάγουλο τον παιδικό του φίλο.

Ήταν Νοέμβριος του 1923.

Και ήταν η τελευταία φορά που τους έβλεπε.

Κωνσταντινούπολη 2010

Το παλιό, ξύλινο σπίτι της γιαγιούλας, η σκονισμένη σοφίτα του, λίγα λιανά κεριά, ένα κουτί με ξερό χρώμα, ένα κόκκινο νυφιάτικο πέπλο, μια κιτρινωμένη από τον χρόνο φωτογραφία. Η εικοσάχρονη Μελτέμ ανασαλίζει ένα παρελθόν προσεκτικά κυρμένο στη σκοτεινιά, χαμένο σε τόπους και λέξεις άγνωστες, σε πατρίδες που χάθηκαν κι αγάπες που άντεξαν.

Χανιά 1898

Μια πόλη νοτιωμένη από τον αέρα του πελάγους και από τις ανάσες των χριστιανών και των μουσουλμάνων που την κατοικούν. Μέσα σε λίγα χρόνια, ο Χασάν μπέης Σαρικάκης θα δει την Κρήτη να αλλάζει δραματικά. Εξεγέρσεις, ταραχές, αυτονομία, Κρητική Πολιτεία, Ένωση με την Ελλάδα και υποχρεωτικές ανταλλαγές πληθυσμών. Ο Χασάν και ο παιδικός του φίλος Μιχάλης, ο Ντενίζ και οι δίδυμες Σεμά και Μεριέμ, ένας έρωτας και ένας θάνατος, μια ευχή και μια υπόσχεση που τηρήθηκε έναν ολόκληρο αιώνα.

Ένα συγκλονιστικό μυθιστόρημα για τα δάκρυα των ανθρώπων μπροστά στον πόνο, στην απώλεια και στην προσφυγιά, αλλά και βαθιά αισιόδοξο για την ελπίδα, τη φιλία και την ακατάλυτη δύναμη της αγάπης.

ISBN 978-618-01-0858-3

9 786180 108583

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΜ: 16617

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
www.psychogios.gr

Ε Σ Ε Ι Σ Κ Ι Ε Μ Ε Ι Σ Π Α Ν Τ Α Σ ' Ε Π Α Φ Η